

Připravujeme novou Koncepti rozvoje knihoven na léta 2016 - 2020 s výhledem do roku 2025

**PhDr. Vít Richter,
Národní knihovna ČR,
Milín**

**11. ročník setkání knihovníků venkovských knihoven
18.9.2015**

Obsah

- **Jak jsme naplňovali minulou strategii?**
- **Aktivity Ústřední knihovnické rady**
- **Státní kulturní politika na léta 2015 – 2020 a její implementace**
- **Anketní otázka**

**Dostupnost internetu
kdykoliv a kdekoliv**

**Autorský
zákon**

**Prodej a využívání
eknih**

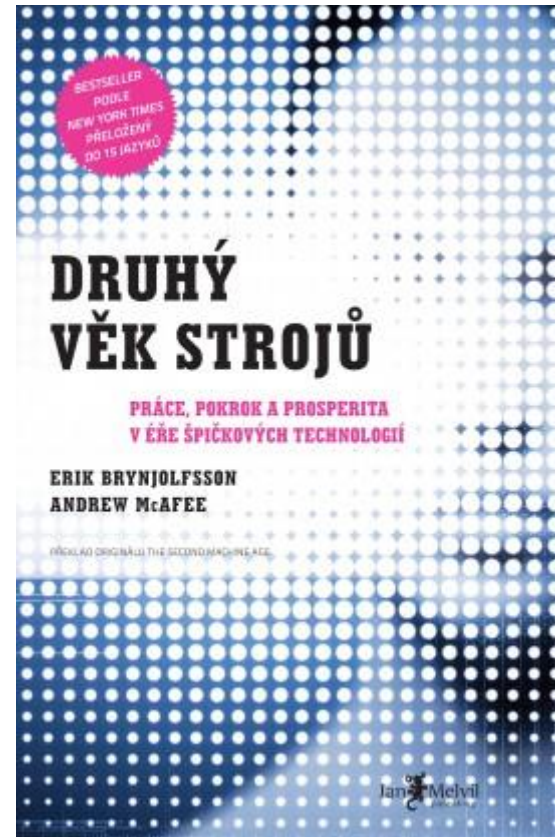
**Masová digitalizace
knihovních fondů**

**ROK 2020:
zdigitalizováno
80 – 100 mil. stran**

ICT mění náš život

Digitální ekonomika

- Digitalizace
- Virtualizace
- Integrace
- Zániku mezičlánků
- Posilování role zákazníka
- Zrychlování ekonomiky
  - **Zdůraznění inovací - inovace výrobků, technologií a distribučních cest, organizačních struktur a metod řízení**
  - **Globalizace ekonomiky**

8 směrů pro rozvoj knihoven

**Knihovna
jako místo**

**Digitální
Knihovna**

**Knihovna - inf.,
kult., vzděl.,
komunit. centrum**

**Rovnost
šancí**

**Klasická
knihovna**

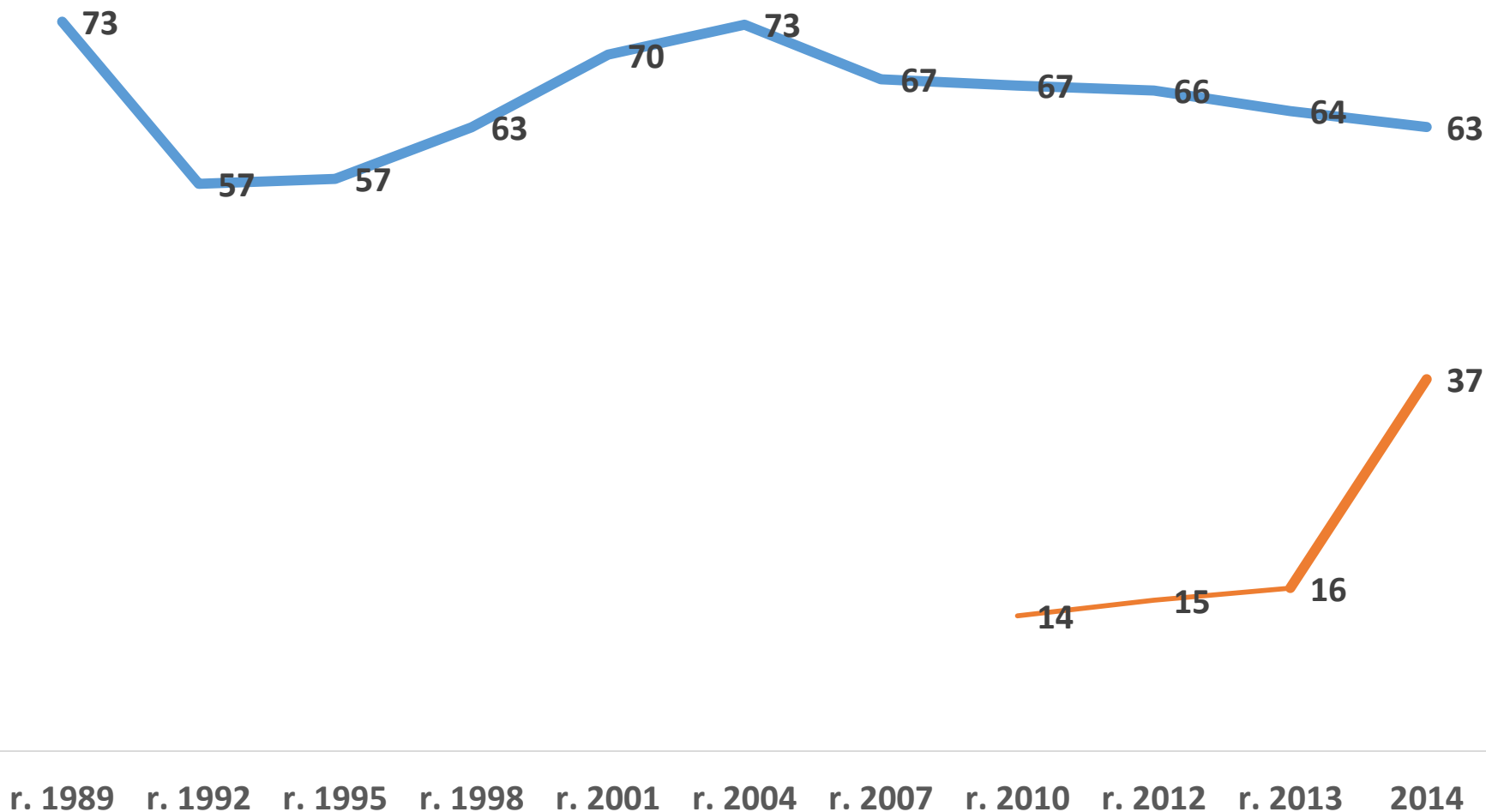
**Vzdělávání,
čtenářská
gramotnost**

**Pracovníci
knihoven**

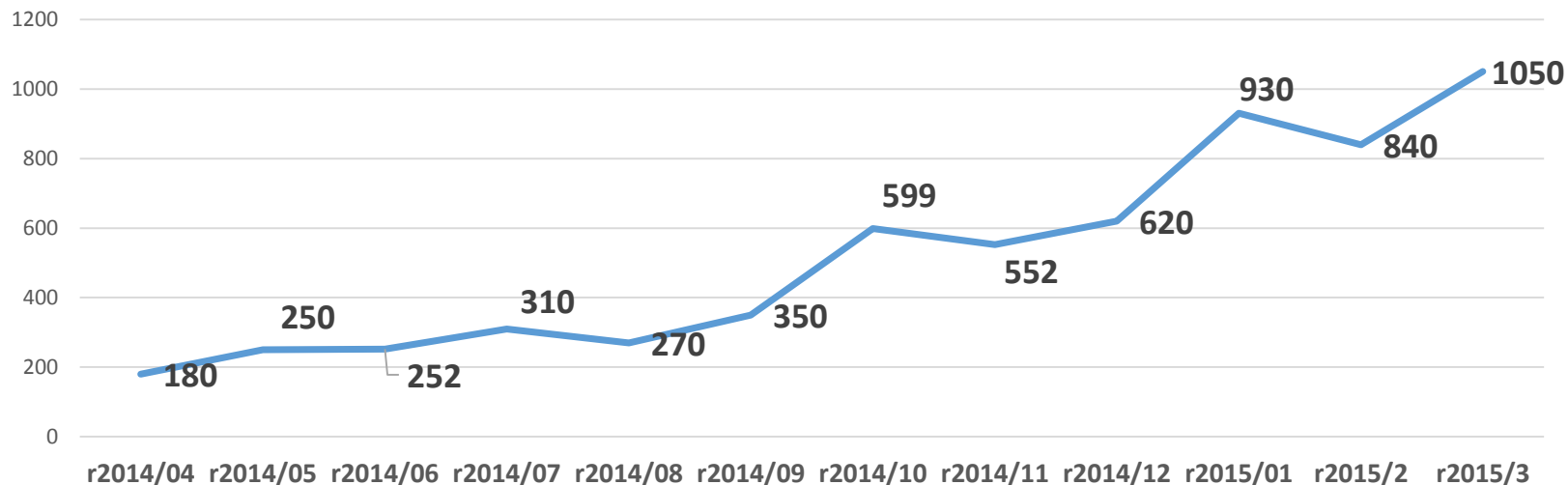
**Efektivita
výkon**

Vývoj počtu výpůjček a stažených digitálních dokumentů ve veřejných knihovnách (mil.)

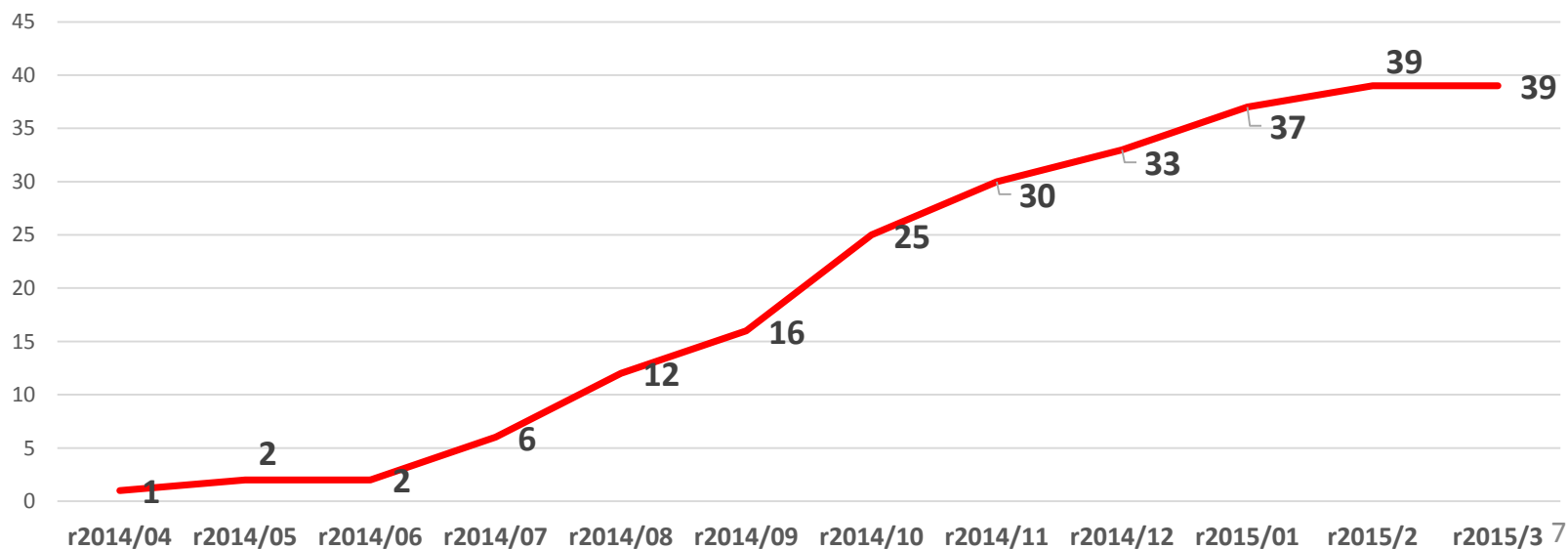
Počet výpůjček   Počet stažených digitálních dokumentů

Počet e-výpůjček

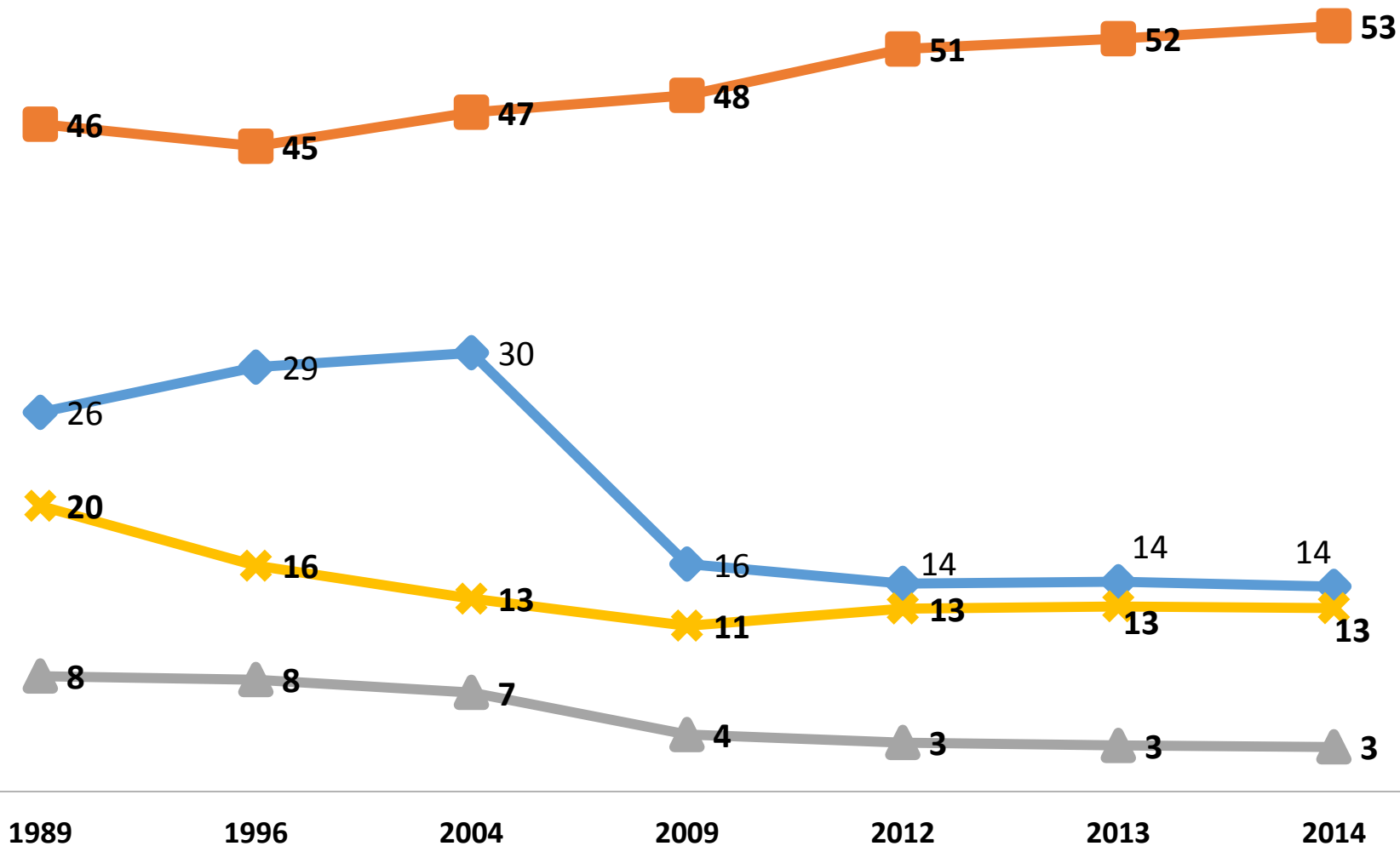

Počet knihoven s e-půjčováním

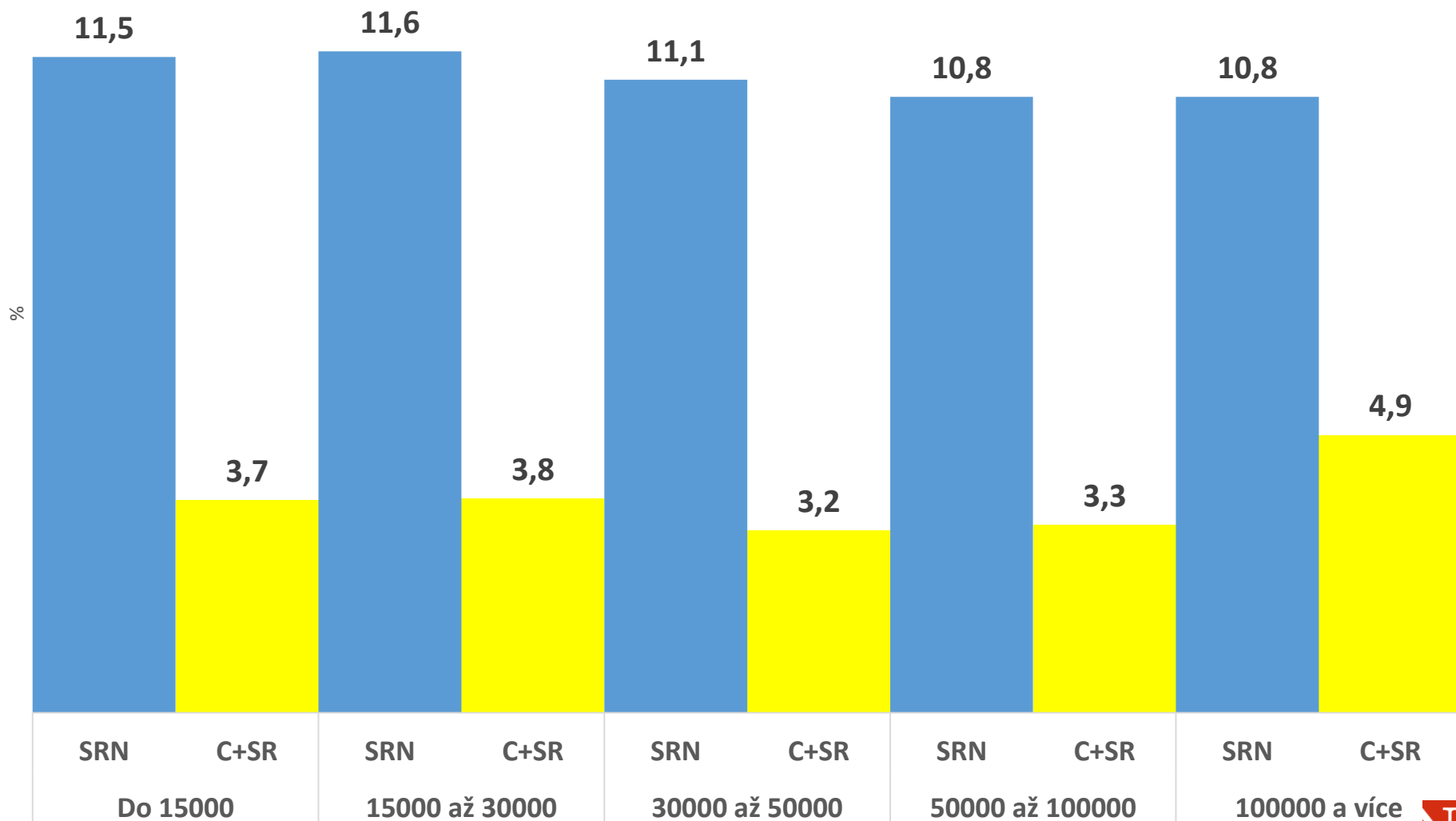
Podíl na výpůjčkách - beletrie, naučná literatura (%)

◆ Naučná dospělí   ■ Beletrie dospělí   ▲ Naučná děti   ✕ Beletrie děti

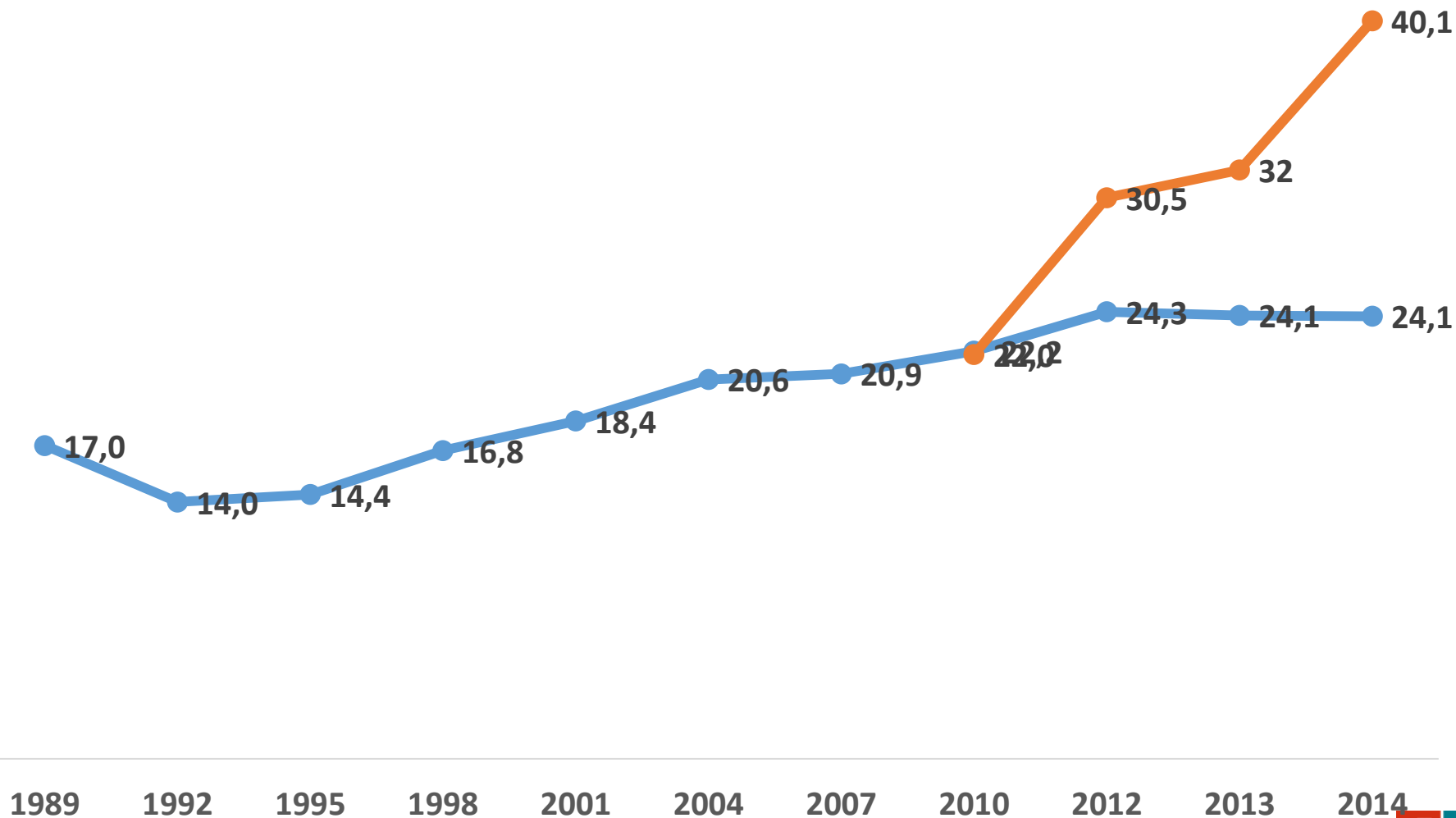

Srovnání % obnovy knihovního fondu v českých a německých knihovnách

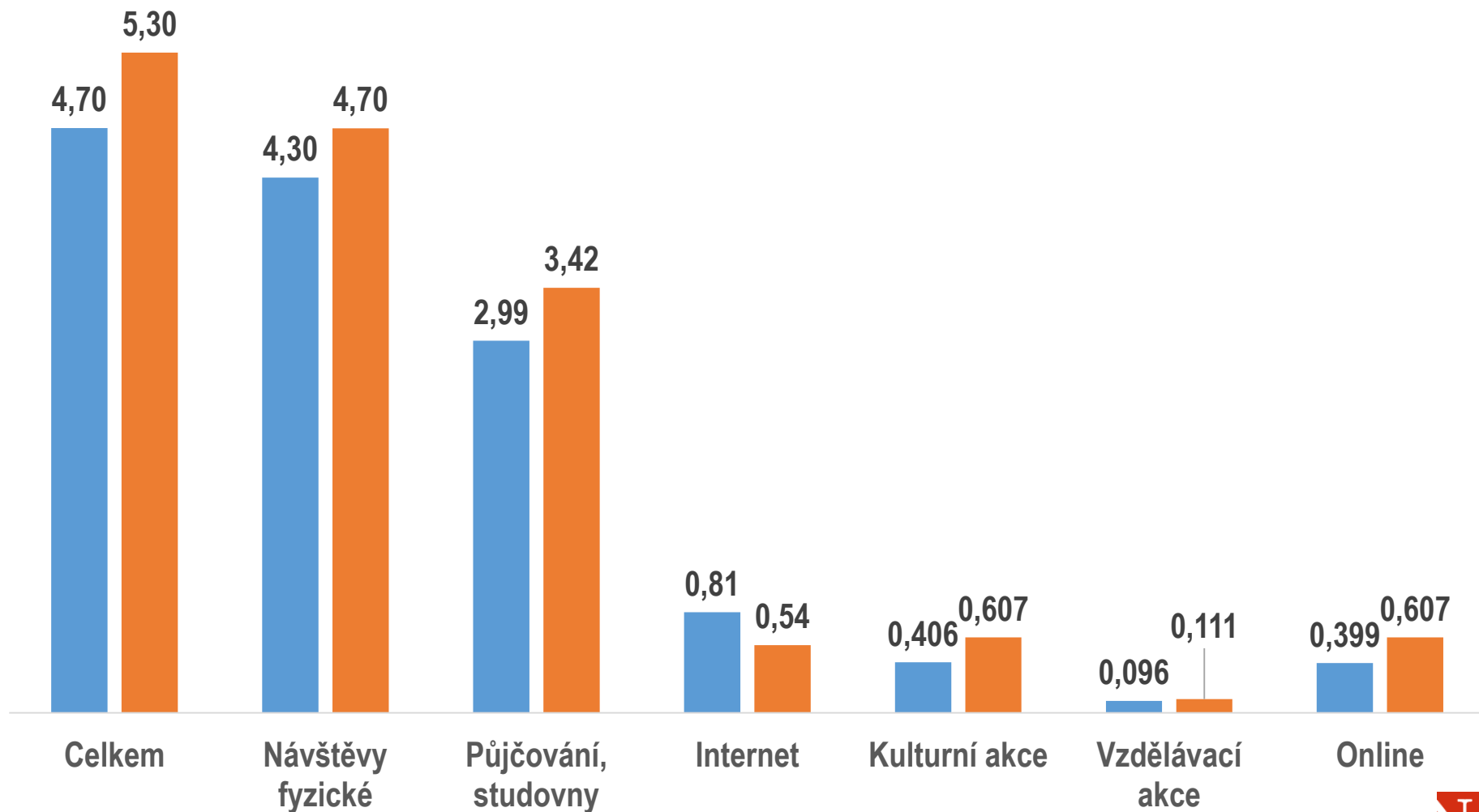
Návštěvy veřejných knihoven (mil.)

● Návštěvy fyzické   ● Návštěvy online

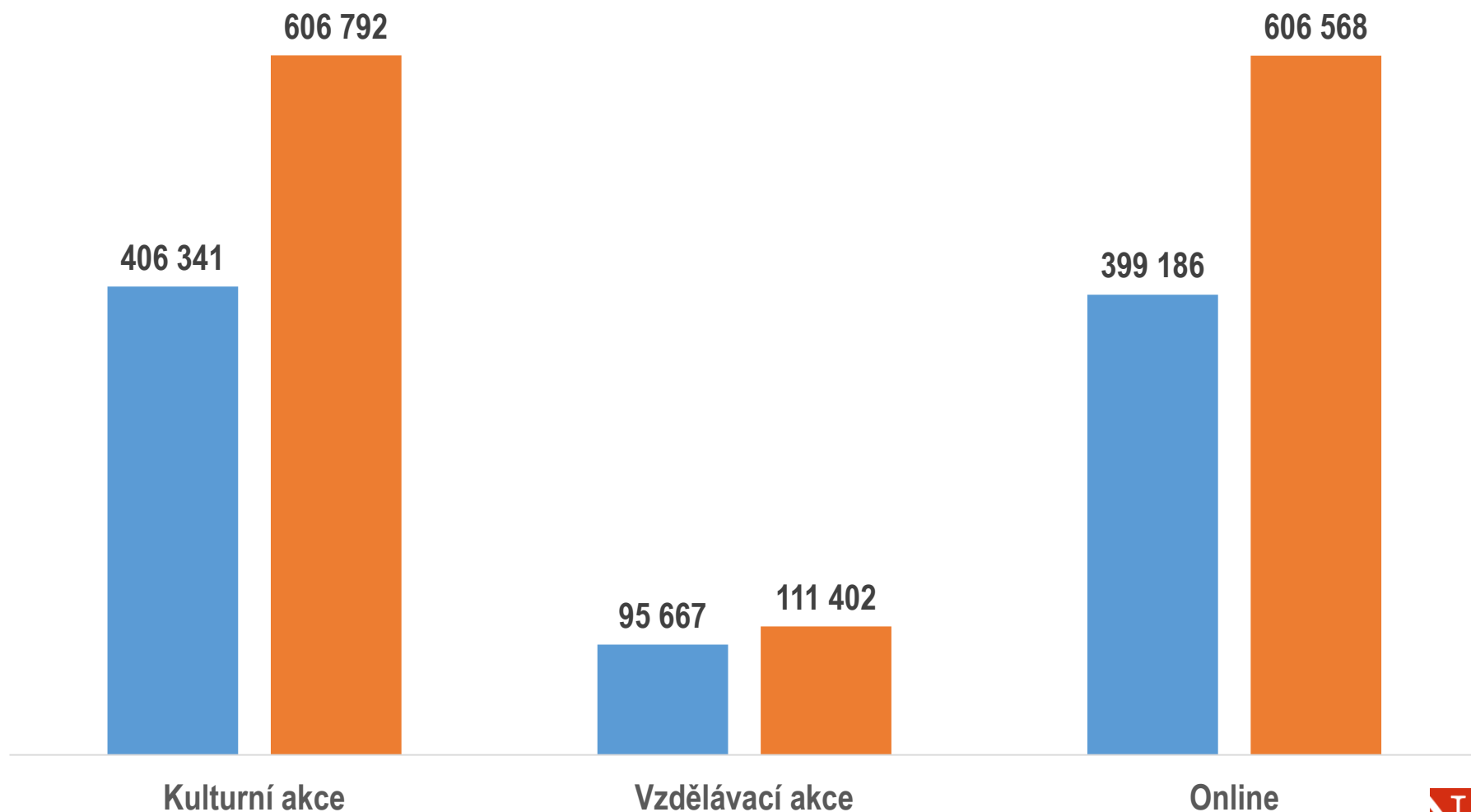
Návštěvníci veřejných knihoven v obcích do 5 000 obyvatel (mil.)

■ r. 2010 ■ r. 2014

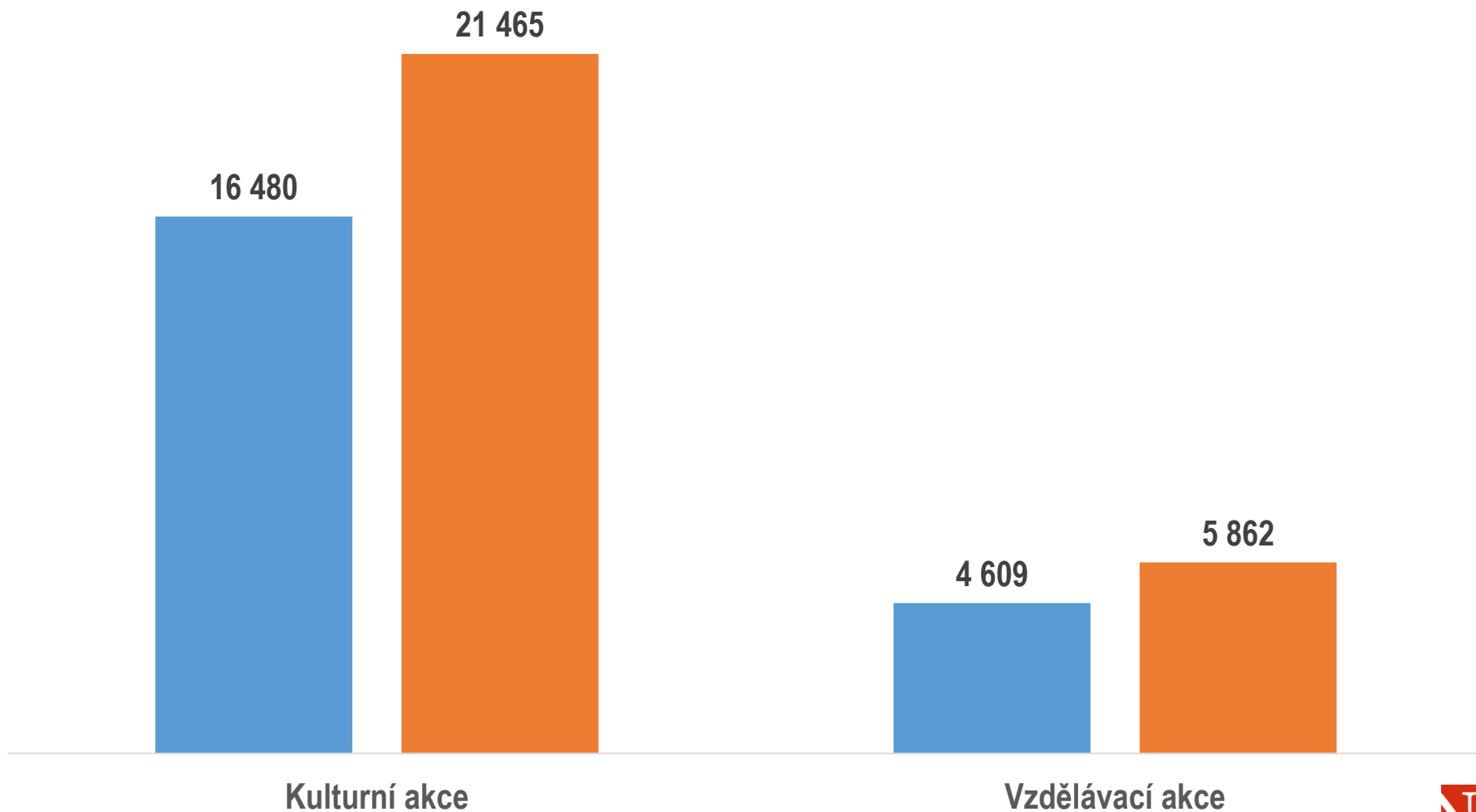
Návštěvníci kulturních a vzdělávacích akcí (knihovny v obcích do 5 000 obyvatel)

■ r. 2010 ■ r. 2014

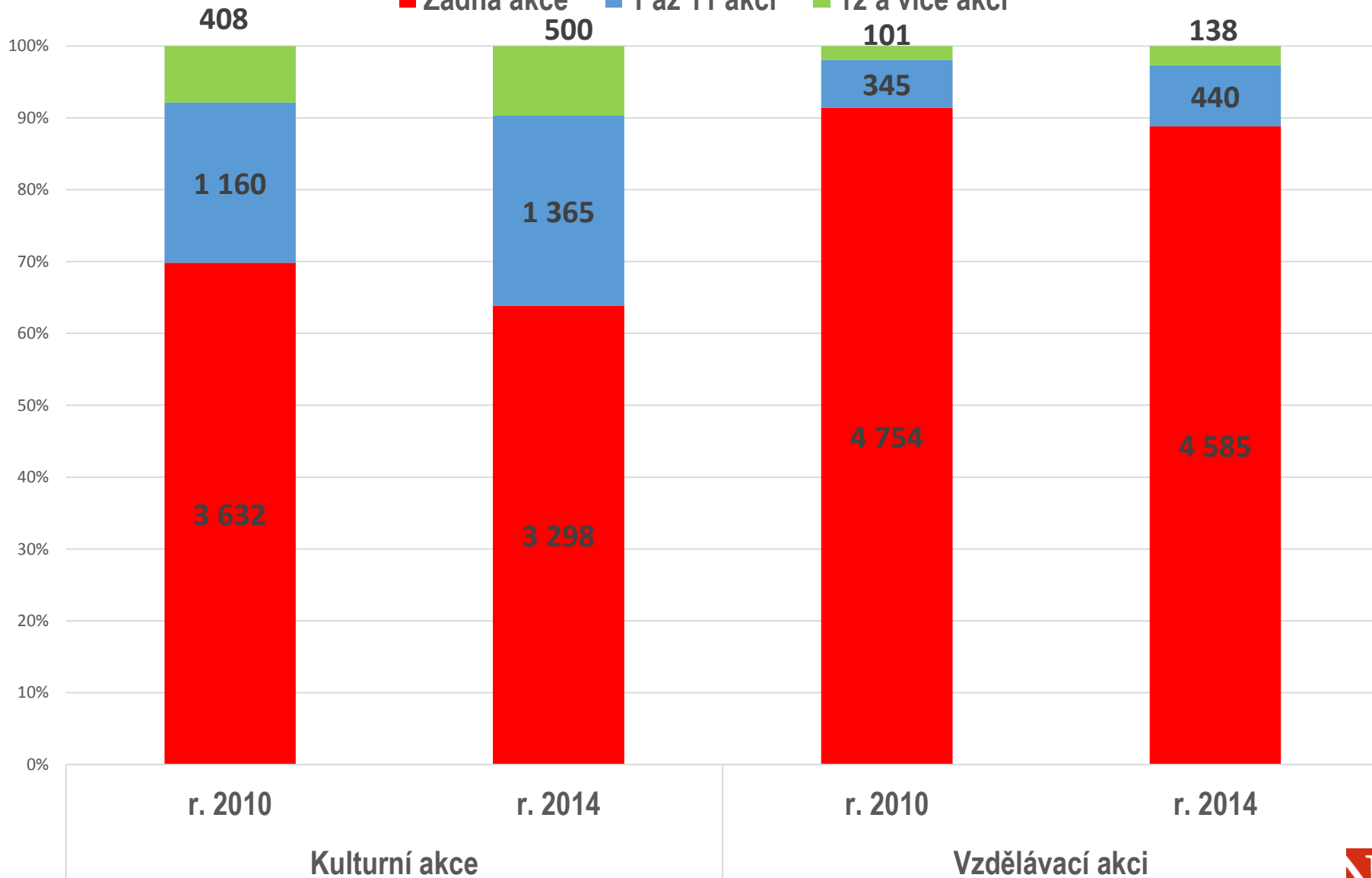
Počet kulturních a vzdělávacích akcí (knihovny v obcích do 5 000 obyvatel)

■ r. 2010 ■ r. 2014

Počty kulturních a vzdělávacích akcí (knihovny v obcích do 5 000 obyvatel)

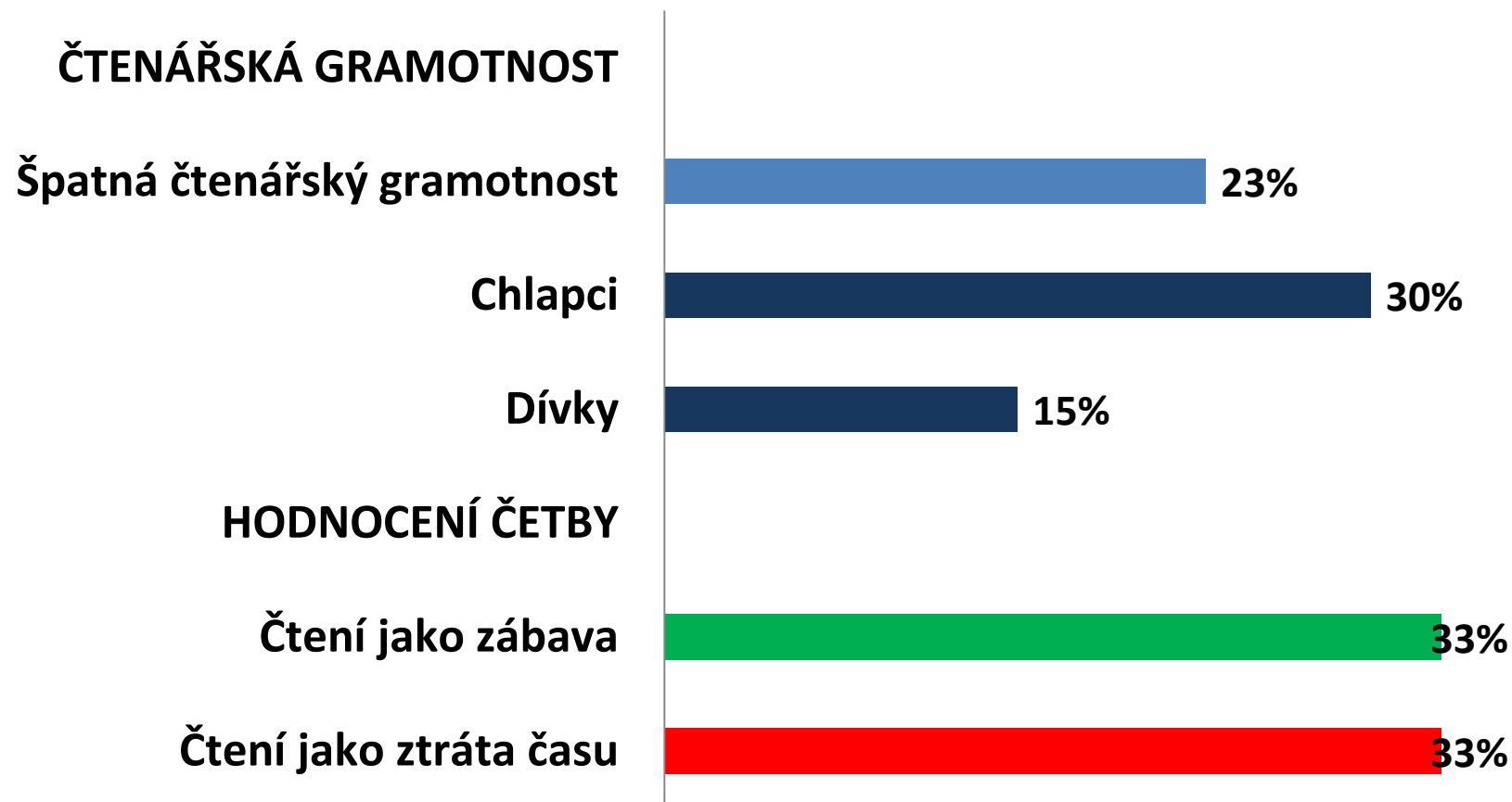
■ Žádná akce ■ 1 až 11 akcí ■ 12 a více akcí

Problémy se čtenářskou gramotností

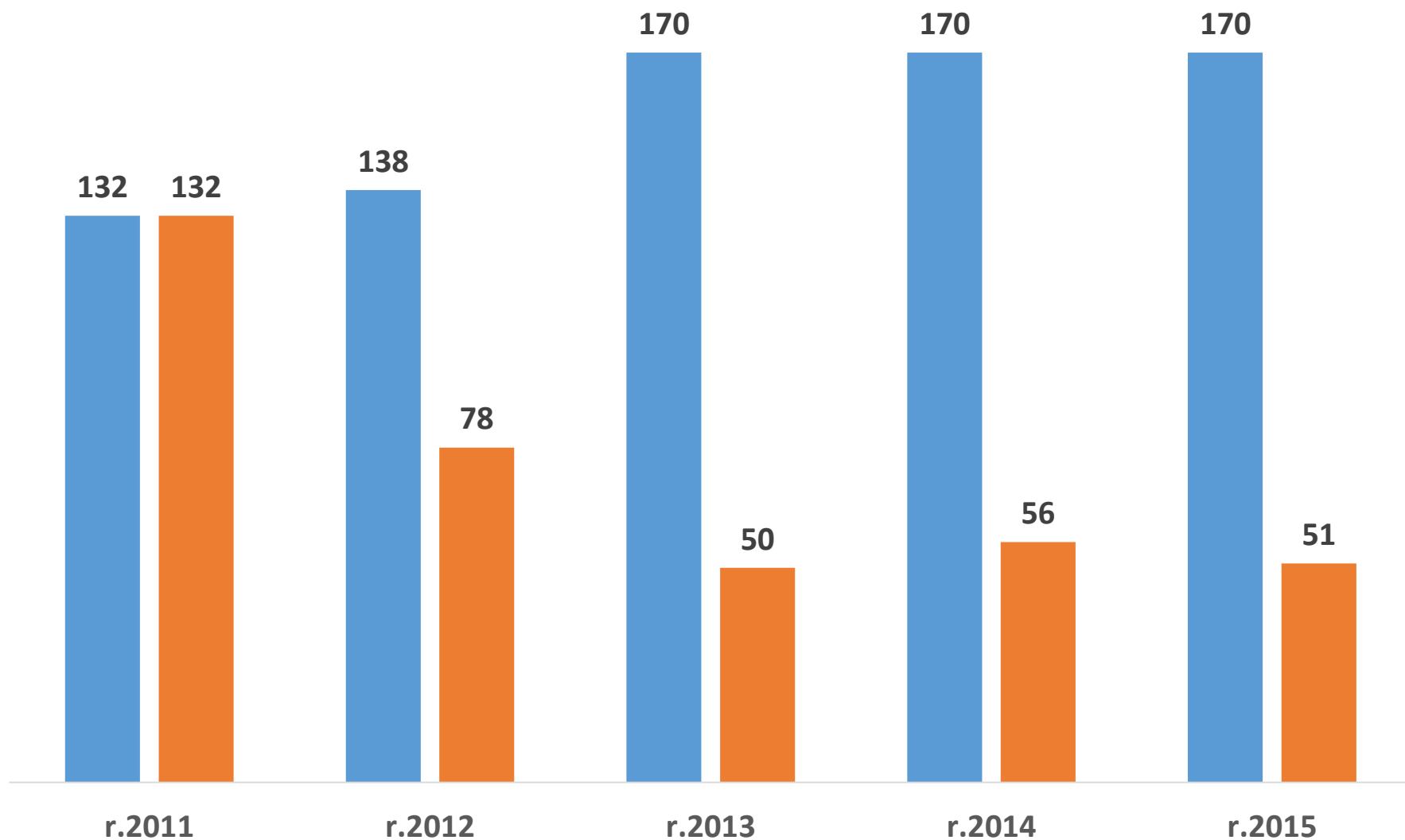
Mezinárodní průzkum PISA 2009

Mládež 15 let

Celkové financování dotačních programů MK ČR

■ Plán ■ Skutečnost

Hlavní trendy pro současnost a budoucnost

- Klesá zájem o půjčování tradičních dokumentů
  - Roste zájem o půjčování beletrie, klesá zájem o naučnou literaturu
  - Knihovny nakupují málo nové literatury
- Stoupá využívání digitálních služeb – veřejné knihovny: slabá nabídka
- Stoupá zájem o e-vypůjčky, ale zatím velmi slabá nabídka
- Zastavil se růst fyzických návštěv knihoven
- Roste využívání knihoven on-line
- Roste počet kulturních a vzdělávacích akcí a návštěvníků těchto aktivit
- Proměna veřejných knihoven na informační, kulturní, vzdělávací a komunitní centra obcí je pomalá
- Klesá úroveň čtenářské gramotnosti

Hlavní podmínky proměny knihoven

- **Motivovaný a aktivní knihovník – knihovnice**
  - **Vzdělaný a kompetentní – pedagogické dovednosti, organizační schopnosti**
- **Podpora obce – starosta, zastupitelé, občané**
  - **Priority obce a potřeby obce**
- **Prostory knihovny**
- **Finanční prostředky**
  - **Dotace**

Diskuzní zasedání ÚKR – Třešť, duben 2015

- Hodnocení současného stavu plnění Koncepce 2011-2015
- Čemu by Koncepce měla sloužit:
  - Koncepce jako společná dohoda knihoven – knihovny a jejich pracovníci
  - Koncepce jako vládní materiál – provozovatelé knihoven, kraje, obce...
- Vize rozvoje knihoven pro budoucí období
- SWOT analýza ve vztahu ke společné vizi
- Strategické oblasti rozvoje
- Způsob práce s Konceptí, řízení, zaměření dotačních programů

Formulace nové vize

Společně* tvoříme knihovny jako nabídku **zdrojů**** a otevřeného **prostoru***** pro vzdělávání, kulturu a osobní **rozvoj******

* **Spolupráce** - Já. Vy. Čtenáři. Knihovníci. Knihovny. Provozovatelé knihoven. Daňoví poplatníci. Baví nás to.

** **Zdroje, služby** – tradiční, digitální - knihy, data, média.

*** **Prostor** – fyzický, digitální - pro jednoho i pro všechny, stále na blízku, pro každého bez rozdílu, se vzájemným respektem.

**** **Rozvoj** - Zážitek. Inspirace. Kreativita. Tradice - dnes čerpáme z minulosti a tvoříme budoucnost.

Silné stránky

- **Nezávislá, veřejná služba**
- **Svobodný přístup k informacím**
- **Dlouhodobě budovaný, strukturovaný fond**
- **Síť knihoven (hustá jako železnice)**
- **Spolehlivost a důvěryhodnost + bezpečí**
- **Opozice proti komerci a konzumu**
- **Opora v knihovním zákoně**
- **Prostor + vybavení + profesionální personál**
- **Standardy, metodika, kompatibilita**
- **Digitalizace**
- **Schopnost kvalifikovaně zpracovávat informace**
- **Návštěvnost**

Slabé stránky

- **Malá ochota ke spolupráci** – mezi knihovnami, knihovnami a provozovateli, knihovníky x klienty, akademiky x knihovníky, knihovnami x jinými institucemi (obava z konkurence, nedostatek kompetence, setrvačnost)
  - Best practices ze světa
- **Konzervativnost**, malá flexibilita, (de)motivace
- **Bariéry** – málo pohotové služby, špatný web, žádné SEO, „nejde to“ kvůli ©, provozní doba, nekompetence (digitální gramotnost, jazykové bariéry ,nepřizpůsobiví),
- **Zdroje** – špatný přístup, omezená nabídka digitálních služeb, aktuálnost
- **Vzdělávání** – digitální gramotnost, pedagogické dovednosti, marketing, management
- **Osobní rozvoj** – sebereflexe, individuální přístup, kompetence

Hrozby

- **Digitalizace, E-čtení – mění se publikační paradigma, konec monopolu**
- **Hyperinflace informací - pro získání informace není knihovna nutná, naprostá většina lidí se cítí zahlcena a unavena nadbytkem informací**
- **Financování – provozní, investice**
- **Prostory - investiční zanedbanost**
- **Legislativa – autorský zákon**
- **Born-digitální dokumenty – sběr, uchování, zpřístupnění**
- **Veřejný obraz knihovny - instituce pro 20.století nebo 19. století?**
- **Knihovnické školství**
- **Malá očekávání**
- **Černé labutě**

Příležitosti

- Digitalizace - digitální ekonomika
- Digital humanities (big data, data mining, kurátor sbírek apod.)
- Autorský zákon
- Dotační programy, evropské fondy (a další...)
- Tlak na internacionalizaci vědy
- Nárůst informačních zdrojů a chaos v nich
- Potřeba bezpečných míst, otevřených prostorů
- Růst významu vzdělání
- Více lidí využívá knihovny
- Pokles čtenářské gramotnosti
- Prodlužování lidského věku
- Nárůst volného času
- Samota a potřeba kontaktu
- Rozvoj občanské společnosti
- Zájem o bezplatné služby
- Hlad po kultuře, růst kreativity

Materiály ke Konceptci a k jednání v Třešti najdete na:

<http://www.ukr.knihovna.cz>

Záložky:

Stanoviska a dokumenty ÚKR ČR

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 - 2015

Plán implementace Státní kulturní politiky na léta 2015- 2020 (s výhledem do roku 2025)

**Na co chceme (potřebujeme) finanční podporu ze
státního rozpočtu?**

Hlavní oblasti podpory

1. Podpora vzdělávací role knihoven
2. Podpora výstavby a rekonstrukce knihoven
3. Odstraňování bariér, spolupráce, efektivnost
4. Podporovat akviziční činnost knihoven
5. Digitalizace knihovných fondů
6. Trvalé uchování tradičních a digitálních dokumentů
7. Služby knihoven v digitálním prostředí
8. Pracovníci – jejich vzdělávání a odměňování

Hlavní oblasti podpory

- Podpora vzdělávací role knihoven
  - Čtenářská, informační, digitální gramotnost, občanské vzdělávání
- Podpora výstavby a rekonstrukce knihoven
  - Metodické centrum
  - Dotační program na podporu výstavby knihoven
  - IROP – krajské knihovny, MAS
  - Novostavba Národní knihovny ČR, dostavba MZK
- Odstraňování bariér
  - Spolupráce, služby pro specifické skupiny, dostupnost služeb v digitálním prostředí
- Ekonomická efektivnost, kvalita, zpětná vazba
  - Pokračování ROI
  - Benchmarking knihoven
  - Standard VKIS
  - Průzkumy čtenářství dospělých, dětí a mládeže

Hlavní oblasti podpory

- **Akviziční činnost knihoven**
  - **Dotační programy na podporu doplňování knihovních fondů**
  - **Zajištění elektronických informačních zdrojů pro veřejnost a pro VaV**
- **Trvalé uchování knihovních fondů tradičních dokumentů**
  - **Vybudování ústřední depozitní knihovny**
  - **Vybudování mezioborového metodického centra konzervace novodobých dokumentů, hromadné odkyselení knihovních fondů**
  - **Standardy pro bezpečné uložení a ochranu knihovních fondů pro různé typy knihoven**
  - **Archivace digitálních dokumentů na fyzických médiích ve fondech knihoven**

Hlavní oblasti podpory

- **Digitalizace knihovních fondů**
  - **Vybudování Metodického centra digitalizace knihovních dokumentů, koordinace, standardizace digitalizace v knihovnách**
- **Dlouhodobé uchování digitálních dokumentů**
  - **Národní koncepce dlouhodobé ochrany digitálních dat**
  - **Legislativní úprava trvalé ochrany digitálních dat v knihovnách**
  - **Zřízení metodického centra pro dlouhodobou ochranu digitálních dat**
  - **Zajištění rozvoje a provozu systému LTP Národní knihovny ČR**
  - **Budování sítě certifikovaných úložišť v jednotlivých knihovnách**
  - **Zajištění rozvoje a provozu systému WebArchiv včetně systému trvalého uchování**
  - **Zavedení povinného výtisku elektronických publikací**
- **Uchování a zpřístupnění národního zvukového dědictví**

Hlavní oblasti podpory

- Zpřístupnění výsledků digitalizace
  - **Centrální portál knihoven**
  - **Podpora rozvoje digitálních knihoven**
  - **Standardizace, vytvoření otevřeného rozhraní (API) pro přístup**
  - **Rozvoj webových a mobilních aplikací**
- **Centrální systém zpřístupnění děl nedostupných na trhu**
  - **Uzavírání hromadných licencí na služby v digitálním prostředí**
  - **Metodika pro práci s osiřelými**
- **Podpora tvorby systémů regionálních informací - bibliografických, faktografických, plnotextových, multimediálních)**

Hlavní oblasti podpory

- **Koncepce celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven**
- **Zavést akreditovaný systém celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven**
  - **Vzor kariérního řádu pro různé typy knihoven**
  - **Příprava kurzů pro dílčí profese „Knihovník“ včetně kurzů e-learningu**
  - **Vytvořit motivační systém v knihovnách včetně zavedení nefinančních odměn a benefitů**
- **Platového ocenění zaměstnanců kulturního sektoru**
  - **Analyzovat platové podmínky zaměstnanců**
  - **Návrh změny platových předpisů a navýšení limitu finančních prostředků – vazba na NSK a NSP**
  - **Zvýšit objem zdrojů na nadtarifní složky mzdy (minimálně 30 %)**

Finanční podpora Koncepce

Tradiční zdroje

- Výzkum a vývoj NAKI
- Program VISK
- Česká knihovna
- Knihovna 21. století
- Regionální funkce
- Změny?
  - **Nový systém podávání žádosti?**
  - **Aproximační strategie???**

Nové možnosti

- **Strukturální fondy EU – IROP, eCulture, VVV**
  - **Podpora celoživotního vzdělávání, digitální a čtenářské gramotnosti**
  - **MAS – Malé akční skupiny**
- **Nové dotační programy?**
  - **Doplňování KF**
  - **Výstavba knihoven**

Související strategické materiály

- **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020**
- **Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020**
- **Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017**
- **Strategie digitální gramotnosti ČR na období 2015 – 2020**

Hlavní akcenty

Rozvoj služeb v
digitálním prostředí,
digitalizace

Centrální portál –
vybudování silných a
provozní doba
centrálních služeb

Trvalé uchování
digitálních
dokumentů

Změnit vnímání
knihoven ze strany
veřejnosti

Knihovny –
vzdělávání,
inovační, kreativita

Výstavba a
rekonstrukce
knihoven

Vzdělávání a
odměňování
pracovníků

Věříte své vládě?

Vláda se chce přiblížit jednocentnímu podílu výdajů státního rozpočtu na oblast kultury jako veřejné služby

KNIHOVNA ROKU 2014

Vize ICT
3M

Ceiba

Připravujeme novou Konceptci rozvoje knihoven na léta 2016 - 2020 s výhledem do roku 2025

**PhDr. Vít Richter,
Národní knihovna ČR,
Milín**

**11. ročník setkání knihovníků venkovských knihoven
18.9.2015**